

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ**
01001, м. Київ, вул. М. Грушевського, 4
тел./факс: (+38044)279-63-62
E-mail: institute@history.org.ua
Web: www.history.org.ua

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ (ЕІУ)

Енциклопедія історії України: У 10-ти тт. / НАН України. Інститут історії України; редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.: Т. 1: А–В. – К.: Наукова думка, 2003. – 688 с.: іл.; Т. 2: Г–Д. – К.: Наукова думка, 2004. – 528 с.: іл.; Т. 3: Е–Й. – К.: Наукова думка, 2005. – 672 с.: іл.; Т. 4: Ка – Ком. – К.: Наукова думка, 2007. – 528 с.: іл.; Т. 5: Кон–Кю. – К.: Наукова думка, 2008. – 568 с.: іл.; Т. 6: Ла–Мі. – К.: Наукова думка, 2009. – 784 с.: іл.; Т. 7: Мл–О. – К.: Наукова думка, 2010. – 728 с.: іл.; Т. 8: Па–Прик. – К.: Наукова думка, 2011. – 520 с.: іл.; Т. 9: Прил–С. – К.: Наукова думка, 2012. – 944 с.: іл.; Т. 10: Т–Я. – К.: Наукова думка, 2013. – 784 с.: іл.

Мережева версія ЕІУ на порталі Інституту історії України НАН України:
<http://www.history.org.ua/index.php?encyclop>

Пілотна версія модернізованого мережевого ресурсу ЕІУ зі спеціальною системою навігації та повнотекстового пошуку:
<http://corp.nbuv.gov.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=F&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU>

РЕФЕРАТ

Київ – 2016

1. Сучасна енциклопедистика й ідея проекту ЕІУ

Історія української енциклопедистики розпочинається, щонайменше, від кінця ХІХ – початку ХХ ст., коли з'являється низка проектів і перших спроб систематичного й уніфікованого представлення соціогуманітарного та історичного знання про Україну. Втім, справжні змагання в українській енциклопедистиці розгорнулися після Другої світової війни як на теренах української еміграції й діаспори, так і на обширах УРСР. Вони відображали не лише давно назрілі потреби з кодифікації та репрезентації знання, а й тодішні політичні обставини і передумови, в яких розгорталися наукові, освітні та культурні практики, себто біполярний поділ світу й ідеологічні настанови доби «холодної війни». Саме вони виплекали відому метафоричну формулу – *дві українські енциклопедії*, – котра відображала змагання «паралельних» енциклопедичних проектів універсального формату – *«Енциклопедії українознавства» та «Української радянської енциклопедії»*.

Своєрідним субпродуктом цих енциклопедичних змагань став і перший фаховий універсальний чотирьохтомний довідник з історії України — «Радянська енциклопедія історії України» (К., 1969–1972; http://corp.nbuv.gov.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=brief_elib&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21SRW=nz&S21P02=0&S21P03=T=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Радянська%20енциклопедія%20історії%20України%20%28PEIU%29).

Ця енциклопедія, попри заідеологізованість, численні фактографічні прогалини, а також наслідування канонів шістнадцятитомної «Советской исторической энциклопедии» (М., 1961–1976), представляла солідний компендіум історичних відомостей з обсягу історії України.

Значні здобутки і напрацювання ввійшли до української енциклопедистики завдяки кільком проектам, пов'язаним із «Енциклопедією українознавства» (http://corp.nbuv.gov.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=brief_elib&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21SRW=nz&S21P02=0&S21P03=T=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Енциклопедія%20Українознавства).

Передусім, варто згадати успішно реалізовані англійські енциклопедичні проекти «Ukraine: A Concise Encyclopedia» (Toronto, 1963, 1971. – Vol. 1–2) та «Encyclopedia of Ukraine» (Toronto; Buffalo; London, 1984–1993. – Vol. 1–5), котрі запропонували універсальний компендіум знань про Україну західному англійському середовищу. Від поч. 2000-х рр. проект «Encyclopedia of Ukraine» поступово трансформується та переходить у формат відкритої електронної енциклопедії (<http://encyclopediaofukraine.com>).

Своєрідним наступником-спадкоємцем «Енциклопедії українознавства» мав стати проект іншого універсального словникового компендіуму, котрий

розроблявся наприкінці 1990-х – на початку 2000-х рр., – «Енциклопедії Сучасної України» (ЕСУ). Втім, у процесі реалізації проект ЕСУ набув самостійного значення (станом на березень 2016 р. видано 16 томів ЕСУ) й сконцентрувався на уніфікації та представленні знання у хронологічному розрізі ХХ–ХХІ ст. з уведенням актуальної / біжучої інформації після 1991 р. (<http://esu.com.ua>).

Таким, у найзагальніших рисах, поставав інтелектуальний та культурний ландшафт української енциклопедистики наприкінці 1990-х рр., коли розпочалася підготовка нового проекту – «Енциклопедії історії України» (ЕІУ).

Ідея створення фахової універсальної енциклопедії з історії України побутувала в академічних й університетських колах, щонайменше, від середини 1990-х рр. До таких дослідницьких устремлінь спричинилася ціла низка чинників та обставин, які кардинально змінили обриси тодішньої української історичної науки зокрема та соціогуманітаристики загалом. Потужні культурні трансформації, енергійне поширення інтелектуальних новацій і методик, запозичених у західному академічному світі, введення до повноцінного наукового обігу забороненої за радянських часів спадщини, хвиля перевидань еміграційної та діаспорної літератури, величезні масиви фактографічної інформації вимагали масштабного осмислення, систематизації та пошуку нових форматів представлення соціогуманітарного знання у царині історії України.

За таких обставин Інститут історії України НАН України ініціював унікальний науково-дослідний та видавничий проект із підготовки та видання ЕІУ. Він був актуалізований як академічними потребами з обсягу кодифікації й систематизації соціогуманітарного знання, так і нагальними культурно-просвітницькими завданнями, пов'язаними зі становленням громадянського суспільства та формуванням зрілого політичного українства.

20 червня 1997 р. Президія НАН України ухвалила постанову за № 219 — «Про підготовку фундаментальної “Енциклопедії історії України”», в якій проект ЕІУ був віднесений до кола пріоритетних напрямів фундаментальних досліджень у галузі соціальних і гуманітарних наук.

Оснovoю конструкції ЕІУ склало єдине й універсальне електронне «дерево гасел», розроблене на основі багатоцільового евристичного пошуку та систематизації історичного знання за низкою просторово-хронологічних сегментів історії України та напрямів, дисциплін і галузей історичної науки.

3 грудня 1998 р. наказом № 93-К по Інституту історії України НАН України була створена робоча група Головної редколегії ЕІУ за низкою тематичних, хронологічних та функціональних напрямів, як-от: всесвітньо-історичні аспекти національної історії, історія культури, археологія, античність, середньовіччя, ранньомодерний час, історія української революції 1917–1921 рр., історія Другої світової війни, теоретичні статті та термінологія, радянський період історії України, сучасна історія, персоналії істориків, історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни, узагальнюючі статті, ілюстрації, картографія, а також з низки інших просторово-хронологічних сегментів.

Таким чином, у процесі розробки «древа гасел» були: а) окреслені провідні масиви інформації, котрі мали бути репрезентовані, себто сформульовані певні алгоритми добору словникових гасел; б) визначені способи представлення й уніфікації фактографічних відомостей та узагальнень, тобто встановлено типовий склад статей та ієрархічні зв'язки між ними; в) зафіксовані фахові компетенції та сфери галузево-дисциплінарного самообмеження.

2. Реалізація проекту ЕІУ

Первісно проект ЕІУ уявлявся як систематизація й узагальнення того величезного масиву фактографічної інформації, котра ввійшла до наукового обігу протягом 1990-х – на початку 2000-х рр. Зокрема, були розроблені спеціальні методичні рекомендації для авторів, а також підготовлена серія типових статей ЕІУ (Енциклопедія історії України. Типові статті. – К., 1999. – 86 с.), які обіймали низку видових гасел: різноманітні персоналії, джерела, пам'ятки історичної думки, війни, повстання, стани, політичні організації та партії, установи, держави і державні утворення, міжнародні угоди та ін. (див. Додаток Д. Скриншоти титулів і вибраних сторінок методичних і робочих матеріалів з обсягу проект ЕІУ).

Провідний рефрен був скерований на об'єктивістське представлення історії України у межах проекту ЕІУ, котрий первісно планувався як п'ятитомник, зокрема з акцентуванням уваги на ліквідації «білих плям» і фактографічних прогалин. Ці пріоритети були зафіксовані та покладені до конструкції перших томів з обсягу проекту ЕІУ, апробація яких проводилася у спеціальних робочих літерних зошитах.

Втім, практична робота над першими томами ЕІУ продемонструвала багатошаровість та полівимірність енциклопедичного формату, себто наявність різноманітних вертикальних, горизонтальних, історично-генетичних, хронологічних, фахово-дисциплінарних, предметних зрізів, точніше величезну різноманітність зв'язків і відгалужень, які тією чи іншою мірою перетиналися у більшості словникових гасел. Отож постала ціла низка уточнюючих чи доповнюючих текстових сегментів і ситуаційних контекстів, що примусили серйозно скоригувати первісну словникову базу, а, за великим рахунком, вводити нові гасла та додаткові блоки інформації до вже написаних статей.

Зрештою, енциклопедичні практики кінця 1990-х – початку 2000-х рр. продемонстрували один із найголовніших викликів для проекту ЕІУ – *проблему співвідношення й гармонізації синхронічного та діахронічного представлення світу історії*, точніше низку суперечностей між репрезентацією структури і процесу.

Спершу вирішення цієї проблеми вбачалося у розширенні формату ЕІУ за рахунок включення нових масивів фактографічного матеріалу. Для цього рішення були й уповні об'єктивні підстави, позаяк істотно зросла словникова база, себто кількість словникових гасел, опрацьованих робочою групою ЕІУ. Крім того, протягом 2000-х рр. до наукового обігу було введено багато нових

джерельних комплексів, що суттєво збільшили обсяги фактографічної інформації. Відтак помітно збільшилася кількість персоналій та термінів, що підлягали включенню до універсальної фахової енциклопедії з історії України.

Такі чинники спричинили *кардинальне переформатування проекту ЕІУ*, котре назріло вже у середині 2000-х рр. Зокрема, у розпорядженні Президії НАН України від 14 жовтня 2005 р. за № 600 було зафіксовано, що обсяг кожного тому ЕІУ та терміни його опрацювання будуть визначатися установами-координаторами цього проекту – Інститутом історії України НАН України та видавництвом «Наукова думка». Відтак розпочалася поступова трансформація проекту ЕІУ з п'ятитомника на восьмитомник, згодом — десяти томник.

Основні рішення щодо зміни формату ЕІУ були впроваджені постановою Президії НАН України від 7 травня 2008 р. за № 138 «Про актуальні питання реалізації науково-видавничого проекту “Енциклопедія історії України”». Водночас постанова передбачала низку заходів щодо підвищення фахового рівня проекту ЕІУ, зокрема забезпечення перевірки фактичної достовірності словникових гасел, а також комплексного опрацювання бібліографії, ілюстративних та картографічних матеріалів. У постанові вперше намічалися і перспективні напрямки розвитку проекту ЕІУ, зокрема передбачалося розміщення всіх томів у мережі Інтернет.

Від початку 2000-х рр. модератори й учасники проекту ЕІУ поступово, крок за кроком, шляхом тривалих і подеколи дуже гострих дискусій, розпочали перехід від конкретно-предметного мислення у побудові словникової структури до вирізнення й диференціації спершу окремих «термінологічних гнізд» і, врешті-решт, *наблизилися до проблем цілісного й інтегрального представлення соціогуманітарного, зокрема історичного знання про Україну в енциклопедичному форматі*. Зокрема, за підсумками наукової полеміки тричі кардинально змінювались концептуальні засади проекту (передбачалося видання спочатку п'яти, згодом – восьми, нарешті – десяти томів). Проте проблема гармонійного балансу між діахронічним та синхронічним представленням і до сьогодні залишається вельми актуальною, себто такою, яка потребує введення певних новацій (див. докладніше: 5. Перспективи проекту ЕІУ).

Загалом до написання статей було залучено понад 1100 авторів як з України, так і поза межами держави. Словникові гасла ЕІУ писали фахівці з провідних наукових, державних, громадських установ й організацій України, однак левову їх частку – майже дві третини всіх гасел – підготували співробітники Інституту історії України НАН України, що повністю забезпечив науково-методологічний, організаційно-координаційний та методично-технічний супровід цього масштабного енциклопедичного проекту.

3. Досягнення й наукова новизна проекту ЕІУ

На поточний момент створена й опублікована 10-ти томна універсальна енциклопедія історичного та соціогуманітарного профілю, в якій комплексно репрезентовані здобутки гуманістичних і суспільних наук з обсягу української минувшини від найдавніших часів до сьогодення. ЕІУ є фундаментальним фаховим зводом сучасних знань про Україну та її історію, представлених у розширеному енциклопедично-довідковому форматі. Проте ЕІУ є не тільки універсальним і найповнішим фаховим довідником, а й цікавим культурологічним виданням, оскільки містить великий шар культурознавчої інформації.

До наукового обігу впроваджено *значний фаховий словниковий компендіум* відомостей з усіх галузей та дисциплін історичної науки, а також суміжних наук (археологія, антропологія, соціологія, філософія, політологія, культурологія, етнопсихологія, славістика та багато ін.), які безпосередньо чи опосередковано стосуються історії України. У спеціальному сегменті ЕІУ представлені гасла з теорії та методології історії, що подають огляд сучасного соціогуманітарного знання, а також відомості про окремих визначних людей планети та найвпливовіші міжнародні організації.

У компактному енциклопедичному форматі *систематизована, уніфікована та представлена фактографічна інформація з історії всіх цивілізацій, культур, держав і державних утворень, націй, народів, етносів, племен, торговельних колоній, міст і великих поселень, станів, прошарків, верств, груп, політичних партій і організацій у територіальних межах нинішньої України від первісної доби і до сучасності.*

В ЕІУ запропонований *найповніший на сьогодні набір словникових статей, присвячений персоналіям (діячам) української історії*, як знаковим та визначним, так і забутим і маловідомим, а кілька сотень персоналій уперше введені до української енциклопедистики.

Низка статей ЕІУ присвячена українству поза межами України (еміграція, діаспора, міграційні потоки та розселення українців у світі, українські зарубіжні інституції й організації та ін.), що нерозривно пов'язані з історією України. Крім того, в ЕІУ представлено низку гасел про життя українців у Росії, Польщі, Румунії, Словаччині, США, Канаді та інших державах, а також побутування національних меншин в Україні.

У проекті ЕІУ подані *унікальні блоки ілюстративного та картографічного матеріалу*, котрі істотно доповнюють, розширюють словниковий компендіум і продукують ефект візуального супроводження базової інформації. *Розгалужений довідково-бібліографічний блок* інформації, що подається до більшості словникових гасел, дозволяє читачеві здійснювати самостійний бібліографічний пошук за багатьма напрямками (персоналії, події, факти, окремі періоди чи цілі епохи української історії, теорії та концепції тощо).

Технічні та кількісні виміри ЕІУ відображають величезний обсяг проведеної роботи (див. наведену нижче таблицю).

Том	Рік видання	Кількість статей	Кількість ілюстрацій	Кількість карт і схем	Кількість обліково-видавничих аркушів
1	2003	2060	766	48	114,86
2	2004	1298	702	15+3	79,89
3	2005	1025	855	31	101,96
4	2007	784	810	53	82,55
5	2008	704	833	37	88,26
6	2009	1140	968	57	121,31
7	2010	883	573	72	115,7
8	2011	686	460	44	80,43
9	2012	1316	906	77	146,0
10	2013	1109	890	88	120,0
Всього		11005	7763	525	1050.96

Таким чином, проект ЕІУ успішно зайняв академічну нішу фахової універсальної енциклопедії історичного й соціогуманітарного профілю, котра залишалася незаповненою від початку 1990-х рр.

4. Науково-практична значимість проекту ЕІУ

Від публікації перших томів проект ЕІУ здобув неабияку популярність як серед фахової корпорації істориків та учених-гуманітаріїв, так і у широких колах читачів. Про це свідчать систематичні замовлення комплекту томів ЕІУ з різних наукових установ, університетів, вищих навчальних закладів, музеїв, архівів, бібліотек, а також громадських і культурно-просвітницьких організацій.

Від 2008 р. запроваджено систему рейтингування статей ЕІУ – ТОП-100 (http://www.history.org.ua/index.php?hit&termin_hit), котра дозволила відстежувати у реальному часі найпопулярніші гасла за кількістю переглядів. Всі статті ЕІУ з рейтингу ТОП-100 мають, щонайменше, по-кілька тисяч переглядів, а перша двадцятка – від 6 тис. до 10 тис. і більше переглядів (див. докладніше: Додаток Г. ТОП-100. Рейтинг перегляду статей ЕІУ на веб-порталі Інституту історії України). Ці відомості свідчать про високу популярність статей ЕІУ серед віртуального читацького загалу.

У вересні 2012 р. Інститут історії України уклав угоду із Вікіпедією про поширення словникового компендіуму проекту ЕІУ в її українському сегменті на умовах ліцензії CC BY-SA (Creative Commons для безкоштовного некомерційного використання й поширення із зазначенням авторства). Це дозволило широко представити проект ЕІУ у мережевому інформаційному просторі. Тоді ж було започатковано повне / вибіркоче / часткове перенесення текстів зі словникового компендіуму ЕІУ до українського сегменту Вікіпедії

(див. докладніше: Додаток В. Вікіпроект «Енциклопедія історії України» – перенесення статей ЕІУ до Вікіпедії).

Важливим показником, що свідчить про практичну значимість проекту ЕІУ в українській соціогуманістиці, є бібліометрична інформація, зокрема представлена в [Google Академія](https://scholar.google.com.ua/citations?user=qO5mNLkAAAAJ&hl=uk) (<https://scholar.google.com.ua/citations?user=qO5mNLkAAAAJ&hl=uk>). Станом на березень 2016 р. загальна кількість посилань на ЕІУ складає 806, h-індекс (індекс Хірша) = 16, i10-індекс = 26 (див. докладніше: Додаток А. Бібліометричний портрет проекту ЕІУ в [Google Академія](https://scholar.google.com.ua/citations?user=qO5mNLkAAAAJ&hl=uk)).

На сьогоднішній день словниковий компендіум ЕІУ посів поважні позиції в українській енциклопедистиці. Зокрема, словникові матеріали ЕІУ запозичуються / використовуються / адаптуються багатьма енциклопедичними та іншими довідковими проектами різної фахової належності та соціогуманітарної спрямованості, як-от: «Енциклопедія Сучасної України», «Українська архівна енциклопедія», «Микола Костомаров: Віхи життя і творчості: Енциклопедичний довідник», «Історія України: А–Я: Енциклопедичний довідник», «Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник», «Українські історики ХХ століття: Біобібліографічний довідник», «Наукове товариство Шевченка: Енциклопедія», «Краєзнавці України: Сучасні дослідники рідного краю: Довідник», «Спеціальні історичні дисципліни: Довідник», «Україна. Хроніка ХХ століття», «Україна: хронологія розвитку», а також низкою інших біобібліографічних, термінологічних і галузевих довідників.

Концептуальні розробки та методологічні підходи, напрацьовані у процесі реалізації проекту ЕІУ, були широко представлені в українській академічній періодиці, зокрема на сторінках «Вісника Національної академії наук України», «Українського історичного журналу», «Енциклопедичного вісника України» та ін.

5. Перспективи проекту ЕІУ

Спеціальний том «Україна-Українці». На сьогодні однією з найважливіших проблем є синхронізація словникового компендіуму, поданого у 10-ти томах ЕІУ, з загальними образами й уявленнями про історію України й історичне знання, які склалися у сучасній науці.

Ця проблема не є новою у світових енциклопедичних практиках. Скажімо, у всесвітньовідомій універсальній енциклопедії «Британніка» схожа проблема вирішувалася за допомогою спеціальної структурної частини «Microaedia» – короткої енциклопедії для швидких довідок із посиланнями на статті великої енциклопедії «Macroaedia». В українській енциклопедистиці подібний розподіл, хоч і не зовсім вдало, свого часу був ужитий в «Енциклопедії українознавства» – «Загальна частина» (Мюнхен; Нью-Йорк, 1949) та «Словникова частина» (1955–1995).

У проекті ЕІУ готується до друку спеціальний том «Україна-Українці», в якому крім традиційних словникових гасел на літеру У (до 20 % обсягу тому),

що були свідомо залишені поза межами опублікованих 10-ти томів, передбачається подати узагальнюючий, генералізований компендіум знань з історії України (до 80 % обсягу тому).

Передусім, це – географічне, природне середовище, тваринний і рослинний світ, кліматичні умови як підоснова історії України від найдавніших часів до сьогодення. Поважне місце має посісти представлення історичної людини й уявлень про неї на теренах історії України з перспективи сучасних знань, передусім, у річищі фізичної, культурної й історичної антропології. Крім того, передбачена репрезентація узагальнюючої інформації про соціокультурні й етнокультурні середовища та їх трансформації в історичному часі, себто цивілізаційні виміри історії України, а також узагальнюючі образи, уявлення й характеристики всіх історичних епох і періодів як низки цілісних просторово-хронологічних сегментів минушини.

Додаткові томи ЕІУ. Сучасна наукова інформація циркулює з величезною швидкістю й інтенсивністю, зокрема постійно нарощує темпи зростання. Такі інформаційні потоки та академічні вимоги потребують видання систематичних оновлень до проекту ЕІУ у вигляді додаткових томів. Словникова база таких додаткових томів буде включати: а) нові словникові гасла, котрі будуть пов'язані з уведенням до наукового обігу відповідного фактографічного матеріалу; б) словникові статті, котрі будуть уточнювати, коригувати, а в чомусь навіть і переглядати, виправляти вже опубліковані гасла; в) словникові матеріали концептуального та термінологічного спрямування, котрі будуть відображати новації і тенденції у царині соціогуманітарного й історичного знання.

Перехід від книжкового, паперового до цифрового, електронного, онлайнного формату ЕІУ. Мультимедійна версія ЕІУ. Трансформація формату проекту ЕІУ від паперового до електронного, від тимчасового у постійно діючий, «живий» мережевий ресурс. Цей перехід відображає провідні тенденції сучасної світової енциклопедистики. Наприклад, від 1994 р. «Британніка» видається на оптичних дисках, а дещо пізніше її електронна версія була розміщена у мережі Інтернет (<http://www.britannica.com/>).

Проект ЕІУ вже зробив серйозні кроки в цьому напрямі, зокрема на веб-порталах Інституту історії України та Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського розміщені у вільному доступі всі опубліковані томи у форматі pdf. Завершується створення мережевого ресурсу ЕІУ у форматі бази даних; модуль з літерами А–О вже функціонує на порталі Інституту історії України НАН України: <http://www.history.org.ua/index.php?encyclop>. Пілотну версію модернізованого мережевого ресурсу ЕІУ зі спеціальною системою навігації та повнотекстового пошуку можна знайти за адресою:

<http://corp.nbu.gov.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=F&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU>.

На перспективу передбачається перетворення мережевої версії ЕІУ на систематично оновлювальний ресурс на кшталт Вікіпедії, але з академічними й

фахово-дисциплінарними канонами представлення історичного та соціогуманітарного знання.

Проміжним етапом у створенні електронної ЕІУ може стати підготовка *мультимедійної версії* на оптичних дисках, яка дозволить забезпечити поточні потреби й запити істориків та учених-гуманітаріїв у добу інформаційних технологій і всесвітньої мережі Інтернет.

Десятитомна ЕІУ вже посіла поважне місце як у сучасній українській історичній науці, так і в національній соціогуманітаристиці. Втім, на часі постають нові виклики й проблеми, пов'язані із просуванням нашого інтелектуального продукту на новітніх культурних й інформаційних обширах. Отож повноцінна реалізація всіх складових проекту ЕІУ дозволить перейти в епоху цифрової (віртуальної) енциклопедистики, а також перетворити енциклопедію на дієвий і гнучкий канал інтеграції української історичної науки до світової соціогуманітаристики.

Г.В.Боряк

В.Ф.Верстюк

С.В.Віднянський

О.І.Гуржій

Л.О.Зашкільняк

О.Є.Лисенко

О.С.Рубльов

В.С.Шандра

О.В.Юркова

О.В.Ясь